

Kärkölen tarkastuslautakunnan

**ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA
2023**

kunnanvaltuustolle

Kärkölen kunta
Tarkastuslautaunta
23.05.2024

SISÄLLYSLUETTELO

1	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	2
1.1	Kokoonpano	2
1.2	Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet	2
1.3	Toimintamuodot	2
1.4	Arvio kunnanhallituksen laatiman toimintakertomuksen laadusta, luotettavuudesta ja kehittämistarpeesta	2
2	VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	3
2.1	Kuntastrategian tavoitteet	3
2.2	Toimielinten toiminnan ja talouden tavoitteet	3
2.2.1	Keskusvaalilautakunta	3
2.2.2	Kunnanhallitus ja sen alaiset tehtävät	3
2.2.3	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	3
2.2.4	Ympäristölautakunta	4
2.2.5	Tekninen lautakunta	4
2.3	Tuloslaskelma- ja rahoitusosan erien toteutuminen	5
2.4	Investoinnit	5
2.5	Kunnan talouden arviointi	5
3	HENKILÖSTÖKERTOMUS	7
4	MUUT HAVAINNOT	7
5	YHTEENVETO	8

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 Kokoonpano

Tarkastuslautakunnan jäseninä ja heidän henkilökohtaisina varajäseninään ovat arviointivuonna olleet:

Jäsenet

Liisa Korpela, puheenjohtaja
Matti Sallila, varapuheenjohtaja
Markku Rantoila

Varajäsen

Timo Ruohonen
Martti Aslamaa
Sirpa Kinnari

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut JHT Topi Katajala KPMG Oy Ab:stä.

Tarkastuslautakunnan yhteyshenkilönä toimi hallintosuunnittelija Mira Takku.

1.2 Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet

Valtuuston toimikaudekseen asettama tarkastuslautakunta vastaa kuntalain 121 §:n nojalla kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä tarkastusta koskevien asioiden valmistelusta. Lautakunnan tehtävänä on erityisesti arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

Hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä tarkoitetun sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kunnan verkkosivuilla. Lisäksi tarkastuslautakunta on sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjä ja sen on saatettava sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

1.3 Toimintamuodot

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2023 arviointityötä varten yhteensä seitsemän kertaa vuoden 2023 syksyllä ja vuoden 2024 keväällä. Lautakunnan jäsenet ovat perehtyneet kunnan palvelutuotantoon seuraamalla toimielinten toimintaa ja kuulemalla viranhaltijoita ennalta laaditun arviointiohjelman mukaisesti. Toimielinten toimintaa on seurattu esityslistoista ja pöytäkirjoista. Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut kunnan johtavia viranhaltijoita hallinnonalojen toiminnasta ja taloudesta sekä ajankohtaisista asioista.

1.4 Arvio kunnanhallituksen laatiman toimintakertomuksen laadusta, luotettavuudesta ja kehittämistarpeesta

Tarkastuslautakunta toteaa, että toimintakertomuksessa on käsitelty toimintakertomusta koskevien ohjeiden mukaiset asiat riittävällä tarkkuudella.

2 VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

2.1 Kuntastrategian tavoitteet

Talousarvion ja -suunnittelun lähtökohtana on kunnanvaltuuston 27.9.2021 hyväksymä kuntastrategia. Kuntastrategiaa on päivitetty vuoden 2023 aikana ja valtuusto hyväksyi muutokset strategiaan kokouksessaan 25.9.2023.

Strategiassa esitetty visio on ”Elinvoimainen ja itsenäinen Kärkölä – meidän kärkikylä”. Strategiassa luetellut arvot ovat luottamus, ennakkoluuloton maalaisjärki sekä yhteisöllinen välittäminen. Strategiassa on lueteltu visiota ja arvoja tukevat tavoitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet.

Hyvinvointialueisiin siirtyminen vuoden 2023 alusta asetti uusia vaatimuksia myös kuntastrategioille, kun kuntien toimintaympäristö on olennaisesti muuttunut.

2.2 Toimielinten toiminnan ja talouden tavoitteet

Käyttötalouden sitovuustaso on toimielintaso. Tuloslaskelmassa toimintakatteen jälkeiset erät sitovat valtuustoon nähden vuosikatteeseen saakka. Investointiosa sitoo valtuustoon nähden sillä tarkkuudella, jolla hankkeet on investointiohjelmassa esitetty, eli yksittäisinä hankkeina tai hankeryhminä. Rahoitusosassa sitovia määrärahoja ovat rahoitustoiminnan määrärahat.

2.2.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa siitä, että vaalitoimitukset tehdään Kärkölän kunnassa vaalilain mukaisesti. Vuonna 2023 keskusvaalilautakunta kokoontui 3 kertaa. Keskusvaalilautakunnan talousarviossa esitetyt toimintakulut 5 780 euroa toteutuivat 7 463 euroa (129,1 %) talousarviota suurempana ollen 13 243 euroa. Tuotot ylittivät talousarviossa esitetyn 7000 euroa 1 203 eurolla (17,2 %) ollen 8 203 euroa.

2.2.2 Kunnanhallitus ja sen alaiset tehtävät

Kunnanhallitukselle asetetut toiminnan sitovat tavoitteet on saavutettu riittävässä määrin. Vähäisiltä osin tavoitteiden toteutuminen siirtyi vuoden 2024 puolelle.

Kunnanhallituksen alaisen toiminnan toimintatuotot toteutuivat 121 475 euroa (69,7 %) talousarviota suurempina ja toimintakulut toteutuivat 140 674 euroa (6,2 %) talousarviota pienempinä. Toimintakate toteutui 262 149 euroa (12,5 %) talousarviota suurempana.

Tarkastuslautakunta arvioi, että kunnanhallituksen alainen toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

2.2.3 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Vuoden 2023 talousarviossa sivistys- ja hyvinvointilautakunnalle asetettiin strategiset valtuustotason sitovat tavoitteet talousarviovuodelle 2023. Tavoitteet ja toteumat olivat seuraavat:

- Jokainen päättötodistusikäluokkaan kuuluva nuori saavuttaa peruskoulun päättötodistuksen. Tätä tavoitetta ei täysin saavutettu.

- Koulukiusaamista ennaltaehkäisevien toimien tehostaminen siten, että kiusaamisen määrä vähenee lukukauden 2020–2021 tasosta. Tätä tavoitetta ei saavutettu.
- Syrjäytymisvaarassa olevien tavoittaminen ja ohjaaminen palvelujen piiriin. Tämä tavoite saavutettiin.
- Terveellisten elintapojen ja mielen hyvinvoinnin edistäminen. Tämä tavoite saavutettiin.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimialan sitovat valtuustotason tavoitteet vuodelle 2023 saavutettiin kohtalaisesti. Kaksi neljästä tavoitteesta jäi tavoitetasostaan. Nämä tavoitteet liittyivät siihen, että kaikki päättötodistusluokkaan kuuluvat nuoret saavat päättötodistuksen sekä koulukiusaamiseen. Lasten ja nuorten huonovointisuus on lisääntynyt. Koulukiusaaminen ja väkivaltainen käyttäytyminen on lisääntynyt erityisesti 8–9 luokkalaisten keskuudessa. Neljännen ja viidennen luokan oppilaiden määrä, jotka kokevat koulukiusaamista viikoittain, on vähentynyt. Tämän mahdollistamia toimia kannattaa arvioida ja jatkotyöstää onnistumista edistäviä toimia entisestään. Tarkastuslautakunta kantaa edellisvuosien tapaan huolta turvallisuudesta oppimisympäristöstä kaikille koululaisille ja henkilökunnalle.

Soteuudistuksesta johtuvat valtionosuuksien vähennykset voivat johtaa sivistyspuolella tulevaisuudessa leikkauksiin. Mahdolliset leikkaukset johtavat sivistyspuolen resurssien pienenemiseen ja sitä myötä entistä pahempaan lasten ja nuorten pahoinvointiin.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alaiset toiminnan toimintatuotot alittivat talousarvion 41 985 eurolla (8,1 %) ja toimintakulut alittivat 182 574 euroa (2,1 %) muutetun talousarvion. Lautakunnan toimintakate oli 140 589 euroa (1,7 %) talousarviota suurempi.

Tarkastuslautakunta arvioi, että sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alainen toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

2.2.4 Ympäristölautakunta

Vuoden 2023 talousarviossa ympäristölautakunnalle asetettiin strategiset valtuustotason sitovat tavoitteet talousarviovuodelle 2023. Tavoitteita oli kaksi kappaletta, joista toinen saavutettiin. Rakennusvalvonnan osalta sähköiseen asiointiin liittyvä tavoite oli tavoitteena myös edellisvuonna, mutta silloin käyttöönotto siirtyi vuodelle 2023. Sähköisen asiointin käyttöönotto on alkanut vuonna 2023, mutta on vielä kesken, joten tavoitteessa on onnistuttu osittain. Ympäristönsuojelun osalta tavoitteiden mukainen ympäristökatselmus tehtiin 10.5.2023. Voidaan siis todeta, että tavoite on saavutettu.

Ympäristölautakunnan toimintatuotot toteutuivat talousarviota suurempina ja toimintakulut alittivat hieman muutetun talousarvion. Toimintakate toteutui 28 550 euroa (13,9 %) talousarviota suurempana.

Tarkastuslautakunta arvioi, että ympäristölautakunnan alainen toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

2.2.5 Tekninen lautakunta

Talousarviossa 2023 esitetyt strategiasta johdetut teknisen lautakunnan tavoitteet ja niiden toteumat ovat seuraavat:

- Teknisen toimen henkilöstöjohtamisen kehittäminen. Tätä tavoitetta ei saavutettu.
- Kärkölä seuraa tuottamiensa palvelujen laatua ja asiakaslähtöisyyttä. Tämä tavoite saavutettiin.
- Kiinteistöjen tekninen hallinta. Tämä tavoite saavutettiin.
- Teknisen toimen turvallisuuden kehittämistavoitteet. Tämä tavoite saavutettiin osittain.
- Ulkoalueiden hoito. Tämä tavoite saavutettiin osittain.
- Kärkölään veden kehittäminen. Tämä tavoite saavutettiin osittain.
- Siivous- ja ruokahuollon laatu. Tämä tavoite saavutettiin.

Teknisen lautakunnan tuotot toteutuivat 106 743 euroa (1,8 %) talousarviota pienempinä ja kulut ylittivät talousarvion 657 775 euroa (12,7 %). Lautakunnan toimintakate toteutui 764 518 euroa (101,9 %) talousarviota pienempänä.

Kärkölään Vesi on eriytetty vesihuoltolain edellyttämällä tavalla. Kärkölään Veden toimintatuotot toteutuivat 44 186 euroa (4,0 %) talousarviota suurempina ja kulut 581 900 euroa (86,1 %) talousarviota suurempina. Veden liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 3 091,28 euroa. Liikelylijäämä pieneni edellisvuodesta 403 146,04 euroa ollen -439 576,92 euroa. Tilikauden tulos jäi 595 537 euroa (9247,5 %) talousarviosta ollen 601 976,53 euroa alijäämäinen. Tilinpäätöksessä on avattu syitä arvioitua huonommalle tulokselle.

Hulevesien suuri määrä jäteveden joukossa on edelleen iso ongelma. Tulevassa siirtoviemäriässä laskutus tulee olemaan jokaisesta jätevesikuutiosta ja jäteveden puhdistuksen menot voivat lisääntyä. Asiaa on edelleen selvitettävä ja etsittävä vuodot ja ongelmakohdat.

Tarkastuslautakunta arvioi, että teknisen lautakunnan alainen toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla kuitenkin talousarviopoikkeama huomioiden.

2.3 Tuloslaskelma- ja rahoitusosan erien toteutuminen

Verotulot toteutuivat 0,87 milj. euroa talousarviota suurempina ja valtionosuudet toteutuivat 0,25 milj. euroa talousarviota suurempina. Rahoitustuotot ja -menot yhteensä toteutuivat 0,49 milj. euroa talousarviota pienempänä. Poistot 1,46 milj. euroa toteutuivat 0,04 milj. euroa talousarviota pienempinä.

Rahoitusosan erien osalta pitkäaikaista lainaa otettiin lisää 6,70 milj. euroa (TA 6,72 milj. euroa) ja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 1,85 milj. euroa (TA 1,0 milj. euroa).

2.4 Investoinnit

Investointiosassa sitovina erinä olivat hankkeet tai hankeryhmät sillä tarkkuudella kuin ne investointiohjelmassa on esitetty. Investointimenot 3,74 milj. euroa toteutuivat talousarvion puitteissa (TA 7,24 milj. euroa). Suuri osa investoinneista siirtyy toteutettavaksi tulevina vuosina.

2.5 Kunnan talouden arviointi

Vuoden 2023 toimintatuotot olivat 2,9 milj. euroa, eli 0,24 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Toimintakulut olivat 13,13 milj. euroa, eli 16,33 milj. euroa vähemmän

kuin vuonna 2022. Toimintakate pieneni edellisvuodesta 16,08 milj. euroa.

Verotulot pienenevät 7,47 milj. euroa edellisvuodesta ja valtionosuudet vähenivät 7,68 milj. euroa. Vuosikate oli 1,63 milj. euroa. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 1,46 milj. euroa ja tilikauden ylijäämäksi muodostui 0,17 milj. euroa.

Edellä mainittuihin lukuihin vuoden 2023 osalta vaikuttaa sote-uudistus ja toimintojen siirto hyvinvointialueelle.

Kunnalla on tilikauden ylijäämän jälkeen taseessa 7,30 milj. euron edellisten tilikausien ylijäämä siirryttäessä vuoteen 2024.

Kunnan ja kuntakonsernin taloudellista tilaa kuvaavaa vertailutietoa on alla olevassa taulukossa.

Kärkölä							Manner - Suomen kunnat
	2019	2020	2021	2022	2023	Muutos	2022
Asukasmäärä	4369	4325	4244	4198	4111	-	.
Tuloveroprosentti	22,0	22,0	22,0	22,0	9,36	-/+	20,00
Tuloslaskelma:							
Toimintatuotot/toimintakulut %	10,4	10,3	10,9	10,7	22,1	+	19
Vuosikate/poistot %	27	422	133	92	112	+	141
Vuosikate €/asukas	58	1046	339	276	397	+	623
Rahoituslaskelma:							
Investointien tulorahoitus-%	4,6	146,8	14,7	28,2	43,7	+	84
Lainanhoitokate	0,2	2,2	0,6	0,5	0,6	+	1,4
Kassanriittävyys pv	85	67	15	13	36	+	52
Tase:							
Omavaraisuus %	38,9	47,4	42,9	41,0	37,7	-	59,2
Lainat €/asukas	4050	3421	4633	5157	5351	-	
Suhteellinen velkaantuneisuus %	80,6	63,4	80,6	72,0	169,7	-	56,5
Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	793	1599	1703	1691	1776	+	2696
Konsernin kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	208	1051	1168	1162	1252	+	3210
Konsernin lainakanta €/asukas	4266	4076	5292	6035	5352	+	7871

Taulukon perusteella voidaan todeta, että kunnan taloudelliset tunnusluvut ovat osittain parantuneet edellisvuodesta.

Tarkastuslautakunta toteaa huolestuneena edellisvuosien tapaan, että kunnan väkiluku on yhä edelleen jatkanut laskuaan.

3 HENKILÖSTÖKERTOMUS

Henkilöstökertomuksella raportoidaan Kärkölän kunnan henkilöstövoimavaroista sekä henkilöstökustannuksista vuonna 2023. Henkilöstökertomuksen tavoitteena on lisäksi tukea henkilöstöhallinnon, johdon ja esihenkilöiden työtä sekä antaa päättäjille vuosittainen tilannekatsaus henkilöstöstä. Henkilöstökertomus täydentää kunnan vuosittaista tilinpäätöstä ja se voi sisältää henkilöstötavoitteita, henkilöstön määrää ja rakennetta sekä työhyvinvointia ja osaamista koskevia kokonaisuuksia.

Kärkölän kunnalla oli henkilöstöä vuoden 2023 joulukuussa 158, joista vakinaisia 115 työntekijää (72,8 %). Työntekijöiden määrä vaihtelee sijaisten ja muiden määräaikaisten vaihtelun vuoksi. Huomionarvioisia organisaatiomuutoksia ei vuonna 2023 ole ollut.

Henkilöstölle toteutettiin työhyvinvointikysely huhtikuussa 2023. Vastaajat ryhmiteltiin yhdeksään toimintayksikköön. Oman toimintayksikön ilmapiirin arvioi hyväksi suurin osa vastaajista. Toimintayksiköiden toiminnassa tiedonkulku, kokoustavat ja päätöksenteko arvioitiin toimivan paremmin kuin vuonna 2022. Työympäristö, -piste ja -välineet koettiin turvallisiksi ja asianmukaisiksi. Työhön liittyvistä ergonomia-asioista on myös huolehdittu asianmukaisesti. Etätyötä tekevä henkilöstö on tehnyt etätyösopimuksen sekä etätyöhön liittyvän riskienkartoituksen. Kyselyn tulosten perusteella etätyö lisää henkilöstön jaksamista ja hyvinvointia.

Sairauspoissaoloja vakituisella henkilöstöllä oli vuonna 2023 keskimäärin 18,0 kalenteripäivää, edellisen kalenterivuoden vastaava luku oli 14,6 kalenteripäivää. Keskimääräiset sairauspoissaolot ovat lisääntyneet 3,4 kalenteripäivää vakituista työntekijää kohden vuodesta 2022.

4 MUUT HAVAINNOT

Kunnan rakennuskanta

Kunnan vanhojen ei käytössä olevien rakennusten kohtaloa ei ole vielä selvitetty ja tehty niihin tarvittavia toimenpiteitä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä kunnan kiinteistöohjelman valmistumista.

Rakennustapaohjeissa tulisi ottaa riittävästi huomioon rakennusten huolto ja kunnossapito. Myös aikaisemmin arviointikertomuksessa mainitut hulevesiasiat sivuavat tätä asiaa.

Kunnan alueella sijaitsevien kiinteistöjen osalta rakennuskannan selvittäminen on kesken. Ei ole tarkkaa tietoa, mikä on kunnan alueella olevien rakennusten määrä, joista ei kanneta kiinteistövero.

Kunnan henkilöstö

Kunnassa on henkilöiden rekrytoinnissa haasteita henkilöstön vaihtuvuuden vuoksi. Kunnan sijainti, tehtävänkuvan moninaisuus, työn kuormitus ja palkkataso saattavat osaltaan vaikuttaa henkilöstön rekrytointiin ja työsuhteiden pysyvyyteen.

Johtavien viranhaltioiden tehtävänkuvat ovat laaja-alaisia ja koskettavat useita osa-alueita. Tämä on tehnyt työn osittain vaikeaksi. Jatkossa uusia viranhaltioita valitessa tulee tehtävänkuvat selkeyttää ja kohdentaa tehtävät tarvittava osaaminen huomioiden.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että henkilöstön työhyvinvointiin ja työsuojeluun on tehty parantavia ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Lisäksi esihenkilötyöhön ja perehdyttämiseen sekä työnohjaukseen on kunnassa panostettu.

Hankintaohje

Kunnan hankintaohjeessa tulisi ottaa enenevässä määrin huomioon ympäristönäkökohdat ja kestävä kehitys sekä hankintojen eettisyys ja mahdollisuuksien mukaan lähiruuan ja paikallisten toimijoiden hyödyntäminen. Nämä asiat tulisi ottaa huomioon ohjetta seuraavan kerran päivitettäessä. Edellä mainitut näkökulmat tulisi huomioida riittävästi jo hankintojen kilpailutusvaiheessa.

Aloitteiden käsittelyyn hallintosäännön edellyttämää avoimuutta

Aloitteiden etenemisestä ja ennen kaikkea täytäntöönpanon aikataulusta ja mahdollisesta lykkäämisestä tulisi tiedottaa aloitteen allekirjoittaneita mahdollisimman matalalla kynnyksellä, eikä odottaa mahdollisia tiedusteluita aloitteen etenemisestä tai aloitteen loppuun käsittelyä. Tiedottaminen etenemisen vaiheista tulisi olla systemaattista ja avoimuutta tavoittelevaa.

Nimikkeiden aiheuttamasta hämmennyksestä

Kesäpormestarin nimikettä tulisi uudelleenarvioida, koska se aiheuttaa hämmennystä monien kuntalaisten keskuudessa. Herää mielikuva siitä, että korkein päättäjä kesänajan on palkattu nuori kesätyöntekijä. Jatkossa nimikkeenä voisi olla esimerkiksi kesäkärnäpää tai kesäkuvernööri. Sinällään kyseinen tehtäväkuva on koettu positiivisena ja kuntaa palvelevana – lähinnä nimike on aiheuttanut hämmennystä ja tulisi siis uudelleenarvioida.

5 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta toteaa, että talouden ja toiminnan tavoitteet ovat pääosin saavutettu. Tilikauden toteutunut ylijäämä 170 000 euroa oli alkuperäistä talousarviota ja muutettua talousarviota suurempi. Kunnan taseen kertynyt ylijäämä on yhteensä 7,30 milj. euroa.

Kärkölässä 23. toukokuuta 2024

Liisa Korpela
puheenjohtaja

Matti Sallila
varapuheenjohtaja

Markku Rantoila
jäsen